

הוא דְּכָתִיב, (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפּוּט תִּבְל בְּצֶדֶק. בְּצֶדֶק וַדָּא. בְּגִין כִּךְ בְּנוֹי דְאָדָם, אֲשֶׁתְּכַחוּ בְּהַאי אַרְעָא עֲלָאָה דְאֶקְרִי תִבְל. וְאִינוּן עֲלָאִין עַל כִּלְא, כְּגוּוּנָא דְלַעֲיִלָא.

וְהוּא יִשְׁפּוּט תִּבְל בְּצֶדֶק. בְּצֶדֶק וַדָּא. מִשּׁוּם כִּךְ בְּנוֹי שֶׁל אָדָם נִמְצְאִים בְּאֶרֶץ הָעֲלִיּוּנָה הַזֹּאת שֶׁנִּקְרָאת תִּבְל. וְהֵם עֲלִיּוּנִים עַל הַכֵּל, כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה.

מִזֵּי טַעְמָא. כְּמָה דְלַעֲיִלָא לְכַלְהוּ רְקִיעִים, אֵית רְקִיעַ עֲלָאָה, מְכַלְהוּ, וְלַעֲיִלָא אֲשֶׁתְּכַח פִּסָּא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּמָה דְאֵת אֲמַר (יחזקאל א) כְּמִרְאָה אֲבָן סְפִיר דְמוֹת פִּסָּא וְעַל דְמוֹת הַפִּסָּא דְמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עֲלִיו מְלַמְעָלָה. אוּף הֵכָּא בְּהַאי תִבְל, אֲשֶׁתְּכַח מְלַכָּא דְכִלְא, וּמֵאֵן אִיהוּ אָדָם. מָה דְלֹא אֲשֶׁתְּכַח בְּכַלְהוּ תַתְּאִין.

כְּמָה הַטַּעַם? כְּמוֹ שֶׁלְמַעְלָה לְכָל הָרְקִיעִים יֵשׁ רְקִיעַ עֲלִיוֹן מְכַלֵּם, וְלְמַעְלָה נִמְצָא כִסֵּאוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כְּמִרְאָה אֲבָן סְפִיר דְמוֹת כִּסֵּא וְעַל דְמוֹת הַכִּסֵּא דְמוֹת כְּמִרְאָה אָדָם עֲלִיו מְלַמְעָלָה. אִף כֵּן בַּתִּבְל הַזֹּאת נִמְצָא הַמֶּלֶךְ שֶׁל הַכֵּל, וּמִיְהוּ? אָדָם, מָה שֶׁלֹּא נִמְצָא בְּכָל הַתַּחְתּוֹנִים.

וְאִינוּן תַּתְּאִין מֵאֵן אֵתוּ. אֲלָא מְקַסְטוּרָא (נ"א מְקַסְטוּרָא) דְאַרְעָא, וְסִיּוּעָא דְרְקִיעָא דְלַעֲיִלָא, נִפְקִין בְּרִיין מִשְׁנַיִין אֲלִין מִן אֲלִין, מְנַהוּן בְּלַבּוּשֵׁין, מְנַהוּן בְּקְלִיפִין, כְּאֲלִין תּוֹלְעִין דְמִשְׁתַּכְּחֵי בְאַרְעָא, מְנַהוּן בְּקְלִיפִין סוּמְקִין, אוּכְמִין חָוּרִין, וּמְנַהוּן מְכַל גְּוּוּנִין. כִּךְ כֵּל בְּרִיין כְּגוּוּנָא דָּא. וְלֹא אֲשֶׁתְּכַחוּ בְּקִיּוּמָא כִּרְעִיר שְׁנִין. (אוּ יְתִיר ס"א מַעֲט אוּ פְחוֹת מַעֲט).

וְאִתְּרַם תַּחְתּוֹנִים מֵאִיפָּה בָּאוּ? אֲלָא מִהָאֲדִים (מַעֲטוּ) שֶׁל הָאֶרֶץ וְהַסִּיּוּעַ שֶׁל הָרְקִיעַ שֶׁלְמַעְלָה, יוֹצְאִים בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת אֵלּוּ מֵאֵלּוּ, מִהֵם בְּלַבּוּשִׁים, מִהֵם בְּקַלְפוֹת, כַּתּוּלְעִים הִלְלוּ שֶׁנִּמְצְאוֹת בְּאֶרֶץ, מִהֵן בְּקַלְפוֹת אֲדָמוֹת, שְׁחוּרוֹת וְלִבְנוֹת, וּמִהֵן מְכַל הַגְּוּוּנִים. כִּךְ כֵּל הַבְּרִיּוֹת כְּמוֹ כֵּן, וְלֹא נִמְצְאִים בְּקִיּוּם, רַק עֶשֶׂר שָׁנִים (אוּ יוֹתֵר. ס"א מַעֲט אוּ פְחוֹת מַעֲט).

וּבְסִפְרָא דְרַב הַמְנוּנָא סְבָא, פְּרִישׁ יְתִיר, דְהָא כֵּל יִשׁוּבָא מִתְגַּלְגֵּלָא בְּעַגּוּלָא כְּכַדּוּר, אֲלִין לְתַתָּא, וְאֲלִין לַעֲיִלָא, וְכֵל אִינוּן בְּרִיין מִשְׁנַיִין בְּחִזּוּוּיָהּ מִשְׁנוּיָא דְאִוּרָא. כְּפֻּם כֵּל אֲתֵר וְאֲתֵר, וְקִיּוּמִין בְּקִיּוּמִיָּהּ כְּשָׂר בְּנֵי נִשָּׂא.

וּבְסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְנוּנָא סְבָא פָּרַשׁ יוֹתֵר, שֶׁהֲרִי כֵּל הַיִּשׁוּב מִתְגַּלְגֵּל בְּעַגּוּל כְּמוֹ כַדּוּר, אֲלָה לְמִטָּה וְאֵלּוּ לְמַעְלָה, וְכֵל אוֹתָן בְּרִיּוֹת מְשֻׁנוֹת בְּמִרְאֵיהֶן מְשֻׁנוֹי הָאוּר כְּפִי כֵּל מְקוּם וּמְקוּם, וְעוֹמְדוֹת בְּקִיּוּמָן כְּמוֹ שָׂר בְּנֵי אָדָם.

וְעַל דָּא אֵית אֲתֵר בְּיִשׁוּבָא, כִּד נְהִיר לְאֲלִין, חֲשִׁיף לְאֲלִין, לְאֲלִין יִמְמָא, וְלֹא לְאֲלִין לִילָא. וְאֵית אֲתֵר דְכּוּלִּיָּהּ יִמְמָא, וְלֹא אֲשֶׁתְּכַח בֵּיה לִילָא, כִּרְעִיר בְּשַׁעֲתָא חֲדָא זְעִירָא. וְהַאי דְאֲמַר בְּסִפְרֵי קְדָמָי, וּבְסִפְרָא דְאָדָם הָרֵאשׁוֹן הֵכִי הוּא. דְהֵכִי כְּתִיב, (תהלים קלט) אוּדָךְ עַל כִּי נוֹרְאוֹת נְפִלִיתִי נְפִלָאִים מַעֲשִׂיךְ. וְכְתִיב, (תהלים

וְכֵן יֵשׁ מְקוּם בְּיִשׁוּב, כְּשִׂמְאִיר לְאֲלָה חֲשׁוּף לְאֲלָה, לְאֲלָה יוֹם וְלְאֲלָה לַיְלָה. וְיֵשׁ מְקוּם שְׂכֵלוֹ יוֹם, וְלֹא נִמְצָא בּוֹ לַיְלָה פְּרִט לְשַׁעֲרָא אַחַת קְטַנָּה. וְזֵה שֶׁאֲמַר בְּסִפְרֵי הַקְּדוּמוֹנִים, וּבְסִפְרוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן כִּךְ הוּא. שְׂכַף כְּתוּב, (תהלים קלט) אוּדָךְ עַל כִּי נוֹרְאוֹת נְפִלִיתִי נְפִלָאִים מַעֲשִׂיךְ. וְכְתוּב (שִׁם קד) מָה רַבּוּ מַעֲשִׂיךְ ה'.